

משרד התיכונן והמרבנות - המחלקה לתרבות תורנית

ג ל י ו נ ו ת ל ע י ו ן ב ש ר ש מ ה ש ב ו ן ע
ב ש ר י כ מ ד"ר נ ח ס ת ל י ב ו ב י ן

חיי-טרה (תשכ"ג)

פרק כ"ד
פסוקים ז' - ס"ז

א. ג' וסמ' יצא מדבר לא נוכל דבר אליך רע או טוב
בש"י ו"ה לא נוכל דבר אליך; לסאן בדבר הזה לא ע"י תשובה דבר רע ולא ע"י תשובה דבר
טוב וניכר, לפי סמ' יצא הדבר, לפי דבריו, שזמנה לך.
בש"י ו"ה לא נוכל דבר אליך רע או טוב
לא הסתירה ולא הבנין תלוי ברצוננו, כי על כרחנו - רוצים ולא רוצים - כי הקב"ה
עשה מהיכולת בידו.

- א (1) מה קשה לכל אחד משני המפרשים?
- א (2) מה ההבדל שבין שני המפרשים?

ב. ג' וסמ' יצא הדבר
ב' הברחה בו תרמ"ח

טורה שאף על פי שהיו עובדי עבודה זרה, היה זה על דרך עבודה המיוחדת שבנת
מאסונם שהיא אמצעי.
(1) מה קשה לך?
(משה דבריו ל-ג' כ"ז ו"ה ויברכני ה' בגלגלי; וזה טורה כי עבודתו לעבודה
זרה כעבודה הגדולים בין עובדיה)
(2) הסבר את דבריו

ג. ג' וסמ' ויאמר אליה תחלכי עם האיש הזה? ותאמר אלך.

בש"י ו"ה אלך; סעצמי ואף אם אינכם רוצים
(1) דברי רש"י אלה המוחים, הסבר במה?
(2) בעל דברי דוד על פרוט רש"י סגיר לדבריו;
דקדקת בלשונם והבינה שאיבה שאלת ספק אלא קושיה מסיחה
הסבר מהיכו בדבריהם דקדקו זאת.

ד. ס"ב ויצחק בא מבא באר לחי ראי והוא יושב בארץ הנגב
ס"ג ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב
וישא עיניו וירא וזנה גמלים באים.

בראשית רבה ס"ו י"ד

ויצחק בא מבא - אחו מן לאיתי - (בא מלבוש = בא מלחנה) ולמיכו הליך לבאר לחי
רואי. הליך לחיבא את הגר, מותה שישבה על המזר ואמרה לחי המולטים "רעה בשלבוש".

(תנחומא יצנו) "ויצחק בא מבא באר לחי ראי" וצמר כך (כ"ה מ')
"ויסוף אברהם ויקח אשה", אלא בשעה שנטל יצחק לדקדק אמר יצחק
"בלך רבביא לאבי אשה" היא הגר - היא קטורה, דכתיב "ויצחק בא
מבוא באר לחי ראי". ארחה שכתוב בה "על כן קרא לבאר באר לחי
רואי".

"ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב" - ואין שיהא אלא מפילה. (תהלים ק"ב מ')
"תפילה לפני כי יצטף ולמני ה' יטף שיחו", וכן הוא אמר (תהלים ג"ה י"ח):
"ערב ופקר ובאריס אשיחה ואחמה".

בראשית רבה ס"ח מ')

"אמר ר' יהושע בן לוי האבות הראשונים חזנו שלם תפילה. מברכה תיקון תפילה של
שחרית שג' (פרק י"ט) "וישכם אברהם בבקר אל המקום אשר צמד עם את פניו", ואין
עמידה אלא תפילה, שנאמר (תהלים ק"ו ל') "ויצמד מנחה ויפלה". יצחק תיקון תפילה
מנחה, שנאמר (כ"ד ס"ג) "ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב". ואין שיהא אלא
תפילה, שג' (תהלים קמ"ב ג') "אשמך למניו שיחי" וכן הוא אמר (תהלים ג"ה)
"אשיחה ואחמה וישטע קולי", יצב תיקון תפילה הערב, שג' "ויפגע במקום"....

רש"י ו"ה מבוא באר לחי ראי שחלך לחביא הגר לאברהם אביו שיטאנה
" לשוח לשון תפילה, כמו (תהלים ק"ב) "ישפוך שיחו".

1. מקובלנו שאין רש"י מביא דברי מדרש אלא אם כן יש קשי בפסוק המתיר על ידי אותו מדרש. מה הוא הקשי המתיר על ידי המדרש הראשון? (על החזרת הגר)
- 2) למה לא הסתפק המדרש על "ויצא יצחק לשוח" בהבאת הפסוק הראשון (תהלים ק"ב) והוסיף עליו גם את השני (נ"ה י"ח)?
- 3א) למה לא הביא המדרש את הפסוקים כסדרם בס' תהלים?
- 4) השהה לדברי רש"י את דברי הרמב"ן הבאים:

...והנה יצחק בא מן הבאר והיא אל עיר אחרת,
 אשר היתה בדרך עירו: ויצא לפנות ערב לשוח בשדה
 עם רציו ואוהביו אשר הם ומצא את העבד ורבהק...
 הסבר למה נמצע רש"י לפרש את המלה לשוח מלשון "שיחה" סתם כורך שפרשה
 הרמב"ן, מה אלצו ללכת בדרך המדרש?

ה. ס"ד: ותשא רבקה את עיניה ותרא את יצחק ותפל מעל הגמל.

רש"י ד"ה ותרא את יצחק: ראתה אותו הדור ותראתה (ברסח אחרון ותסתח) ספניו.

ד"ה ותפל: השמיטה עצמה לארץ, כתרוננו "ואתרכיבת" הסתה עצמה לארץ ולא
 הגיעה עד הקרקע כמו "הטי בא כדך" - "ארכיבני", (שמאל ב' כ"ב)
 "ויס שמים" - "וארכיבן לשון מטה לארץ, ודומה לו (תהלים ל"ז)
 "כי יפל לא יוטל" כלומר: אם יטה לארץ - לא יגיע עד הקרקע.
ראב"ע ד"ה ותפל מעל הגמל: ברצונה, כמו (במד' ט"ז ד') "ויפל על פניו"
 והפ' הבא מאוחר הוא מוקדם, כי "ותאמר אל העבד" וכבר אמרה
 אל העבד.

ר' אליהו מזרחי לדברי רש"י

הדור בלבד, וחשבה שהוא שר מסרי הארץ ותוהה ספניו
 דאם לא כן - למה בפלה מעל הגמל, וליכא למימר: אין
 מוקדם ומאוחר בתורה ופסוק "ותאמר אל העבד"
 הוא קודם ותפול, דבחד עניינא פאי דמוקדם מוקדם,
 ומאי דמאוחר מאוחר.

- 1) מה קשה לרש"י בפסוקו?
- 2) לשם מה מביא רש"י את הפסוקים שמ' ב' כ"ב וכ"ד י"ד, הלא אין בהם
 מלת "בפילת"?
- 3) א) ולמה בהביאו את הפ' מתהלים ל"ז "כי יפל לא יוטל" שבו מופיעה מלת
 בפילה יאמר שהוא רק "דומה" לפסוקנו, ואלו בשני הפסוקים הקודמים
 אמר שהם כסו פסוקנו?
- 4) במה מסכים ראב"ע עם רש"י ובמה הוא מתנגד לו?
- 5) א) התוכל להביא ראיה מפסוקי פרקנו נגד טענת הרא"ם ולחגבת המיסת
 הראב"ע.
- 6) מהי חולשת פרוש הראב"ע גם אם לא נקבל את טענת הרא"ם?

השאלות המסומנות א קשות והמסומנות אא קשות ביותר, יפתור כל אחד לפי הבנתו.

שאלות וגם תשובות יש לשלוח לו"ר בחמה ליבוביץ, שכונת קריית-משח, ירושלים